

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**

Αριθμός Γνωμοδότησης 126/2021

(Ατομική)

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμό πρωτ. 3342/24-5-2021 του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Ερώτημα: Ποιοί από τους διδάσκοντες σε πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Α.Ε.Ι., πέραν του επιβλέποντος, μπορούν να ορίζονται μέλη της εξεταστικής επιτροπής διπλωματικών εργασιών.

Ιστορικό – Τιθέμενο ζήτημα

1. Με το εξεταζόμενο ερώτημα, μετά την παράθεση του άρθρου 7.6 του Κανονισμού Μεταπτυχιακών Σπουδών του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «*Ιστορία, Ανθρωπολογία και Πολιτισμός στην Ανατολική και Ν.Α. Ευρώπη*» του Τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, κατά το οποίο «*Η Συντονιστική Επιτροπή ορίζει τον επιβλέποντα και συγκροτεί την τριμελή Εξεταστική Επιτροπή για την έγκριση της εργασίας, ένα από τα μέλη της οποίας είναι και ο επιβλέπων. Ο επιβλέπων καθηγητής είναι μέλος Δ.Ε.Π. του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών*», τίθεται ο προβληματισμός εάν τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής, πέραν του επιβλέποντος, πρέπει να είναι μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος ή του Π.Μ.Σ. ή αν μπορούν να είναι και μέλη Δ.Ε.Π. άλλων Τμημάτων, ενόψει της έλλειψης ρητής πρόβλεψης περί της ιδιότητας αυτών για τον ορισμό τους αλλά και της πραγματικής αδυναμίας συγκρότησης των εξεταστικών επιτροπών, σε περίπτωση που μπορούν να συμμετέχουν σ' αυτές μόνο μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος.

Νομοθετικό πλαίσιο

2. Στο άρθρα 30 παρ. 1, 34 παρ. 4, 5 και 6, 36 παρ. 1, 2, 5 και 6 και 45 παρ. 1 του ν. 4485/2017 «Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις» (Α' 114), ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 30. Γενικές διατάξεις «1. Ο δεύτερος κύκλος σπουδών της ανώτατης εκπαίδευσης συνίσταται στην παρακολούθηση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.), το οποίο ολοκληρώνεται με την απονομή Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Μ.Σ.). Τα Π.Μ.Σ. εντάσσονται στο στρατηγικό σχεδιασμό των Α.Ε.Ι., διέπονται από επιστημονική συνοχή και αποσκοπούν: α) στην περαιτέρω προαγωγή της γνώσης, την ανάπτυξη της έρευνας και των τεχνών, καθώς και την ικανοποίηση των εκπαιδευτικών, ερευνητικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και αναπτυξιακών αναγκών της χώρας, β) στην υψηλού επιπέδου εξειδίκευση των πτυχιούχων σε θεωρητικές και εφαρμοσμένες περιοχές συγκεκριμένων γνωστικών κλάδων, ειδικές θεματικές ενότητες ή επιμέρους κλάδους των γνωστικών αντικειμένων του πρώτου κύκλου σπουδών των οικείων Τμημάτων. 2.....3.....».

Άρθρο 34. Επιλογή, δικαιώματα και υποχρεώσεις μεταπτυχιακών φοιτητών. «1 ....(....).... 4. Αν το Π.Μ.Σ. περιλαμβάνει την εκπόνηση διπλωματικής εργασίας, η Συντονιστική Επιτροπή ύστερα από αίτηση του υποψηφίου, στην οποία αναγράφεται ο προτεινόμενος τίτλος της διπλωματικής εργασίας, ο προτεινόμενος επιβλέπων και επισυνάπτεται περίληψη της προτεινόμενης εργασίας, ορίζει τον επιβλέποντα αυτής και συγκροτεί την τριμελή εξεταστική επιτροπή για την έγκριση της εργασίας, ένα από τα μέλη της οποίας είναι και ο επιβλέπων. Για να εγκριθεί η εργασία ο φοιτητής οφείλει να την υποστηρίξει ενώπιον της εξεταστικής επιτροπής. 5. Οι μεταπτυχιακές διπλωματικές εργασίες, εφόσον εγκριθούν από την εξεταστική επιτροπή, αναρτώνται υποχρεωτικά στο διαδικτυακό τόπο της οικείας Σχολής. 6. Αν ο μεταπτυχιακός φοιτητής αποτύχει στην εξέταση μαθήματος ή μαθημάτων, ούτως ώστε σύμφωνα με όσα ορίζονται στον Κανονισμό Μεταπτυχιακών Σπουδών θεωρείται ότι δεν έχει ολοκληρώσει επιτυχώς το πρόγραμμα, εξετάζεται, ύστερα από αίτησή του, από τριμελή επιτροπή μελών Δ.Ε.Π. της Σχολής, οι οποίοι έχουν το ίδιο ή συναφές γνωστικό αντικείμενο με το εξεταζόμενο μάθημα και ορίζονται από τη Συνέλευση του Τμήματος. Από την επιτροπή εξαιρείται ο υπεύθυνος της εξέτασης διδασκων. 7.... 8...».

Άρθρο 36. Διδακτικό προσωπικό. «1. Οι διδάσκοντες σε Π.Μ.Σ. προέρχονται κατά εξήντα τοις εκατό (60%) τουλάχιστον από μέλη Δ.Ε.Π και Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π., ή αφυπηρετήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. του οικείου Τμήματος ή διδάσκοντες σύμφωνα με το π.δ. 407/1980 (Α΄ 112) ή το άρθρο 19 του ν. 1404/1983 (Α΄ 173) ή την παρ. 7 του άρθρου 29 του ν. 4009/2011. Σε περίπτωση διατμηματικού Π.Μ.Σ., τουλάχιστον το ογδόντα τοις εκατό (80%) των διδασκόντων προέρχεται από μέλη Δ.Ε.Π. και Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π., ή διδάσκοντες σύμφωνα με το π.δ. 407/1980 (Α΄ 112) ή το άρθρο 19 του ν. 1404/1983 (Α΄ 173) ή την παρ. 7 του άρθρου 29 του ν. 4009/2011, ή αφυπηρετήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. των συνεργαζόμενων Τμημάτων. Όλοι οι διδάσκοντες, πρέπει να είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος, εκτός αν το γνωστικό τους αντικείμενο είναι εξαιρετικής και αδιαμφισβήτητης ιδιαιτερότητας για το οποίο δεν είναι δυνατή ή συνήθης η εκπόνηση διδακτορικής διατριβής. Η Συνέλευση του Τμήματος μπορεί να αναθέτει μη αυτοδύναμη διδασκαλία μέρους μαθήματος ή σεμιναρίου ή εργαστηρίου σε μη κατόχους διδακτορικού διπλώματος υπό την επίβλεψη άλλου μέλους Δ.Ε.Π. διδάσκοντος του Π.Μ.Σ., υπό την προϋπόθεση ότι τηρείται η αναλογία διδασκόντων του πρώτου εδαφίου και ότι οι αναθέσεις του παρόντος δεν ξεπερνούν συνολικά ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) των συνολικών ωρών διδασκαλίας μαθημάτων, σεμιναρίων ή εργαστηρίων, αντίστοιχα, του Π.Μ.Σ.. 2. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 1, η Συνέλευση του Τμήματος αξιολογεί τις ανάγκες του Π.Μ.Σ. σε διδακτικό προσωπικό και, εφόσον τα υφιστάμενα μέλη Δ.Ε.Π., Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π., αφυπηρετήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. και οι διδάσκοντες σύμφωνα με το π.δ. 407/1980 (Α΄ 112) ή το άρθρο 19 του ν. 1404/1983 (Α΄ 173) ή την παρ. 7 του άρθρου 29 του ν. 4009/2011, δεν επαρκούν, με αιτιολογημένη απόφασή της αποφασίζει την ανάθεση διδακτικού έργου σε μέλη Δ.Ε.Π. άλλων Τμημάτων του ιδίου Α.Ε.Ι ή την πρόσκληση μελών Δ.Ε.Π. άλλων Α.Ε.Ι ή ερευνητών από ερευνητικά κέντρα του άρθρου 13Α του ν. 4310/2014 (Α΄ 258), συμπεριλαμβανομένων των ερευνητικών κέντρων της Ακαδημίας Αθηνών και του Ιδρύματος Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών ή νέες προσλήψεις/συμβάσεις σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις. 3....4....5. Με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος, η οποία λαμβάνεται ύστερα από εισήγηση του Διευθυντή του Π.Μ.Σ., καλούνται από την ημεδαπή ή την αλλοδαπή, ως επισκέπτες, καταξιωμένοι επιστήμονες που έχουν θέση ή

προσόντα καθηγητή ή ερευνητή σε ερευνητικό κέντρο, καλλιτέχνες ή επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους με εξειδικευμένες γνώσεις ή σχετική εμπειρία στο γνωστικό αντικείμενο του Π.Μ.Σ., για την κάλυψη εκπαιδευτικών αναγκών του Π.Μ.Σ.. 6. Ομότιμοι καθηγητές και αφυπηρητήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. διδάσκουν στα Π.Μ.Σ., σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρ. 8 του άρθρου 16 του ν. 4009/2011 και στον Κανονισμό Μεταπτυχιακών Σπουδών και υπάγονται στις διατάξεις των παραγράφων 3 και 4».

Άρθρο 45. Εξουσιοδοτικές διατάξεις. «1. Με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος καταρτίζεται ο Κανονισμός Μεταπτυχιακών Σπουδών κάθε Π.Μ.Σ., ο οποίος εγκρίνεται από τη Σύγκλητο, δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, αναρτάται στο διαδικτυακό τόπο του Τμήματος και κοινοποιείται στο Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων. Με τον Κανονισμό Μεταπτυχιακών Σπουδών καθορίζονται: α) η δομή και οι κανόνες λειτουργίας του Π.Μ.Σ., β)...(...)... στ) το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, στο οποίο περιλαμβάνονται ιδίως ο χαρακτηρισμός των μαθημάτων, οι ειδικεύσεις, το περιεχόμενο των μεταπτυχιακών μαθημάτων, η διδασκαλία με μέσα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, καθώς και οι ελάχιστες διδακτικές ώρες ανά μάθημα και οι αντίστοιχες πιστωτικές μονάδες σύμφωνα με το άρθρο 14 του ν. 3374/2005, οι κανόνες εξετάσεων και αξιολόγησης των επιδόσεων των μεταπτυχιακών φοιτητών, ο χρόνος διενέργειας και η διάρκεια των εξεταστικών περιόδων του Π.Μ.Σ., ο τρόπος εξέτασης και βαθμολόγησης, οι προϋποθέσεις επιτυχούς ολοκλήρωσης των μαθημάτων, η εκπόνηση εργασιών ή η συμμετοχή σε άλλες ερευνητικές ή εκπαιδευτικές δραστηριότητες, η) οι υποχρεώσεις για τη λήψη του Μ.Δ.Ε. και τα σχετικά με την εκπόνηση διπλωματικής εργασίας, θ) ... (...)...ιγ) η διαδικασία ορισμού επιβλέποντα και εξεταστικής επιτροπής διπλωματικής εργασίας, που προβλέπονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 34, και τα ειδικότερα καθήκοντά τους, ιδ)...(...)...ιη) η διαδικασία ανάθεσης διδασκαλίας των μαθημάτων, σεμιναρίων και ασκήσεων του Π.Μ.Σ., ιθ) οι ειδικότερες προϋποθέσεις και η διαδικασία πρόσκλησης, καθώς και οι ειδικότεροι όροι απασχόλησης και κάθε θέμα σχετικό με τους επισκέπτες διδάσκοντες της παραγράφου 5 του άρθρου 36, κ) οι ειδικότεροι όροι και οι προϋποθέσεις συμμετοχής αφυπηρητησάντων μελών Δ.Ε.Π. σε Π.Μ.Σ., σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου 36, και κα) κάθε άλλο θέμα σχετικό

με την οργάνωση και λειτουργία του δεύτερου κύκλου σπουδών του Τμήματος. 2.....».

3. Στα άρθρα 7 και 10 της εκδοθείσας κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 45 παρ. 1 του ν. 4485/2017 απόφασης της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Μακεδονίας με αριθμό 69/5-9-2018 «Έγκριση Κανονισμού του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «ΙΣΤΟΡΙΑ, ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ (HISTORY, ANTHROPOLOGY AND CULTURE IN EASTERN AND SOUTH-EASTERN EUROPE)» του τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών της Σχολής Οικονομικών και Περιφερειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας» (Β' 4175), ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 7. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ. «.....7.6. Διαδικασία Εκπόνησης Διπλωματικής Εργασίας. Κατά τη διάρκεια του τρίτου εξαμήνου ο μεταπτυχιακός φοιτητής καταθέτει αίτηση στην Συντονιστική Επιτροπή, στην οποία αναγράφεται ο προτεινόμενος τίτλος της διπλωματικής εργασίας, ο προτεινόμενος επιβλέπων και στην οποία επισυνάπτεται περίληψη της προτεινόμενης εργασίας. Η Συντονιστική Επιτροπή ορίζει τον επιβλέποντα και συγκροτεί την τριμελή Εξεταστική Επιτροπή για την έγκριση της εργασίας, ένα από τα μέλη της οποίας είναι και ο επιβλέπων. Ο επιβλέπων καθηγητής είναι μέλος Δ.Ε.Π. του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών. Ο επιβλέπων καθηγητής έχει την ευθύνη της παρακολούθησης, της καθοδήγησης και του ελέγχου της πορείας εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας του μεταπτυχιακού φοιτητή/τριας και παρακολουθεί αν τηρούνται οι στόχοι, το χρονοδιάγραμμα, και οι προδιαγραφές της έρευνας. Η έκταση της διπλωματικής εργασίας ορίζεται σε 30.000 λέξεις το ελάχιστο. Η διπλωματική εργασία πρέπει να βασίζεται σε πρωτότυπη έρευνα σε θέμα σχετικό με τα επιστημονικά πεδία που εξυπηρετεί το Π.Μ.Σ. και να επιδεικνύει σημαντικό βαθμό μεθοδολογικής και θεωρητικής κατάρτισης. Τα στάδια παράδοσης της Διπλωματικής Εργασίας έχουν ως εξής:

1. Τέλος 4ου εξαμήνου (15 Ιουνίου), ολοκλήρωση έρευνας και παράδοση αναλυτικού κειμένου αναφοράς (μέχρι 6.000 λέξεις) στη Γραμματεία του Π.Μ.Σ. και επιβλέποντα για το θεωρητικό-μεθοδολογικό πλαίσιο, βιβλιογραφία και προσχέδιο για το πραγματολογικό υλικό από τα αρχεία, ή από το πεδίο. Σε περίπτωση που ο/η φοιτητής/τρια ζητήσει αλλαγή του

επιβλέποντος καθηγητή, αποφασίζει σχετικά η Συντονιστική Επιτροπή, πριν την ολοκλήρωση του 4ου εξαμήνου.

2. 15 Σεπτεμβρίου ολοκλήρωση της συγγραφής του κειμένου της Διπλωματικής εργασίας, αποστολή στον/την επιβλέποντα/σα.

3. Παρατηρήσεις, υποδείξεις από τον επιβλέποντα μέχρι 30 Οκτωβρίου.

4. Κατάθεση τελικής εργασίας για αξιολόγηση από την Εξεταστική Επιτροπή μέχρι 15 Δεκεμβρίου, σύμφωνα με το πρότυπο συγγραφής (βλ. 1/4 διάστημα, γραμματοσειρά 12, αριθμός λέξεων 30 χιλιάδες λέξεις κατ' ελάχιστο) και περίληψη στην ελληνική και αγγλική γλώσσα. Στο εσώφυλλο της Διπλωματικής αναφέρεται ρητά ότι: «Η έγκριση της Μεταπτυχιακής Εργασίας από το Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας δεν υποδηλώνει αναγκαστικά ότι αποδέχεται το Τμήμα τις γνώμες του συγγραφέα».

5. Ιανουάριος, προφορική υποστήριξη των διπλωματικών εργασιών ενώπιον των Εξεταστικών Επιτροπών. Σε περίπτωση παράτασης ή αναστολής φοίτησης, ο επόμενος μήνας υποστήριξης είναι ο Ιούνιος.

6. Σε περίπτωση μη κατάθεσης τελικού κειμένου εντός προθεσμιών ο επιβλέπων εισηγείται ότι ο φοιτητής/τρια δεν μπορεί να ολοκληρώσει το πρόγραμμα και διαγράφεται από το πρόγραμμα.

7. Σε περίπτωση επιτυχούς υποστήριξης ενώπιον της Εξεταστικής Επιτροπής, οι φοιτητές αναρτούν την εργασία στον διαδικτυακό τόπο του Ιδρύματος.

8. Η προφορική υποστήριξη γίνεται εφόσον ο/η φοιτητής/φοιτήτρια έχει εξοφλήσει τα δίδακτρα του Προγράμματος.

9. Με το πέρας της διαδικασίας η Εξεταστική Επιτροπή υποβάλλει στη Γραμματεία το πρακτικό αξιολόγησης με το βαθμό της εργασίας.

7.7. Αν ο μεταπτυχιακός φοιτητής αποτύχει στην εξέταση μαθήματος ή μαθημάτων, θεωρείται ότι δεν έχει ολοκληρώσει επιτυχώς το πρόγραμμα. Στην περίπτωση αυτή εξετάζεται, ύστερα από αίτησή του, από τριμελή επιτροπή μελών Δ.Ε.Π. της Σχολής, οι οποίοι έχουν το ίδιο ή συναφές γνωστικό αντικείμενο με το εξεταζόμενο μάθημα και ορίζονται από τη Συνέλευση του τμήματος. Από την επιτροπή εξαιρείται ο υπεύθυνος της εξέτασης διδασκων».

Άρθρο 10. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ «10.1. Γενικά. Στην υλοποίηση του Προγράμματος θα συμβάλουν κυρίως τα μέλη του τμήματος αλλά και

εξωτερικοί συνεργάτες συναφών αντικειμένων, με αναγνωρισμένο επαγγελματικό και επιστημονικό έργο σε σχετικό επιστημονικό πεδίο και κύρος στην ημεδαπή ή/και αλλοδαπή και, γενικά, επιστήμονες που συγκεντρώνουν τα νόμιμα αλλά και ουσιαστικά προσόντα για διδασκαλία στο Π.Μ.Σ. π.χ. κατοχή διδακτορικού διπλώματος, εμπειρία στη διδασκαλία σε μεταπτυχιακό επίπεδο, αξιόλογη εμπειρία και καταξίωση στον επαγγελματικό τους χώρο, κ.λπ. Η επιλογή διδασκόντων και η ανάθεση διδασκαλίας στο Π.Μ.Σ. γίνεται από τη Συνέλευση κατόπιν εισήγησης της Συντονιστικής Επιτροπής και αξιολόγηση των αναγκών του Π.Μ.Σ. σε διδακτικό προσωπικό. Οι διδάσκοντες του Π.Μ.Σ. προέρχονται κατά εξήντα τοις εκατό (60%) τουλάχιστον από μέλη Δ.Ε.Π. και Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π., ή αφυπηρετήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. του τμήματος ή άλλες περιπτώσεις, έτσι όπως ορίζονται κατά την ισχύουσα νομοθεσία (βλ. ενδεικτικά το άρθρο 36 του ν. 4485/2017). Καθήκοντα διδασκαλίας μπορούν να ανατεθούν σε καθηγητές άλλου ΑΕΙ ύστερα από απόφαση της Συνέλευσης. 10.2.....

10.3. Περιορισμός στη Διδασκαλία Μαθημάτων

Ο μέγιστος αριθμός μαθημάτων για κάθε διδάσκοντα στο Π.Μ.Σ. είναι δύο (2) για κάθε ακαδημαϊκό έτος. Ο μέγιστος αριθμός διπλωματικών εργασιών για κάθε επιβλέποντα είναι τέσσερις (4) για κάθε ακαδημαϊκό έτος, εκτός αν η Συνέλευση αποφασίσει διαφορετικά. Εάν η φύση του θέματος αφορά πέραν του ενός επιστημονικά πεδία είναι δυνατή η συνεργασία δύο επιβλεπόντων. 10.4. ....».

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη μας από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

4. Με τις διατάξεις του άρθρου 30 επομ. του ν. 4485/2017 ρυθμίζονται ζητήματα ίδρυσης, οργάνωσης και λειτουργίας των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών των Α.Ε.Ι.. Στο ενδεικτικό πρόγραμμα σπουδών δύναται να περιλαμβάνεται και η εκπόνηση διπλωματικής εργασίας από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές (άρθρο 32 παρ. 2 περ. ε), για την επίβλεψη και την

εξέταση της οποίας, η Συντονιστική Επιτροπή ορίζει τον επιβλέποντα και την τριμελή εξεταστική επιτροπή, ένα μέλος της οποίας είναι ο επιβλέπων (άρθρο 34 παρ. 4). Η ανάθεση του εκπαιδευτικού/διδασκτικού έργου στα Π.Μ.Σ., στο οποίο περιλαμβάνεται και επίβλεψη και εξέταση των διπλωματικών εργασιών, γίνεται, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 36 παρ. 1, κατά ποσοστό τουλάχιστον 60% σε μέλη Δ.Ε.Π και Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π., ή αφυπηρητήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. του οικείου Τμήματος ή διδάσκοντες σύμφωνα με το π.δ. 407/1980 ή το άρθρο 19 του ν. 1404/1983 ή την παρ. 7 του άρθρου 29 του ν. 4009/2011, υπό την προϋπόθεση ότι όλοι οι διδάσκοντες, πρέπει να είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος, εκτός αν το γνωστικό τους αντικείμενο είναι εξαιρετικής και αδιαμφισβήτητης ιδιαιτερότητας, για το οποίο δεν είναι δυνατή ή συνήθης η εκπόνηση διδακτορικής διατριβής. Σε περίπτωση δε, που οι ως άνω κατηγορίες διδασκόντων του οικείου Τμήματος δεν επαρκούν, μπορεί να ανατίθεται εκπαιδευτικό/διδασκτικό έργο και σε μέλη Δ.Ε.Π. άλλων Τμημάτων του ιδίου Α.Ε.Ι ή σε μέλη Δ.Ε.Π. άλλων Α.Ε.Ι ή σε ερευνητές ερευνητικών κέντρων του άρθρου 13Α του ν. 4310/2014, συμπεριλαμβανομένων των ερευνητικών κέντρων της Ακαδημίας Αθηνών και του Ιδρύματος Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών, σε καταξιωμένους επιστήμονες της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, που έχουν θέση ή προσόντα καθηγητή ή ερευνητή σε ερευνητικό κέντρο, καλλιτέχνες ή επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους με εξειδικευμένες γνώσεις ή σχετική εμπειρία στο γνωστικό αντικείμενο του Π.Μ.Σ., για την κάλυψη εκπαιδευτικών αναγκών του Π.Μ.Σ., οι οποίοι καλούνται ως επισκέπτες διδάσκοντες στο Π.Μ.Σ., καθώς και ομότιμοι καθηγητές και αφυπηρητήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. κατά τις ειδικότερες προβλέψεις του νόμου και του Κανονισμού Μεταπτυχιακών Σπουδών (άρθρο 36 παρ. 2, 5, 6).

5. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι η ανάθεση του εκπαιδευτικού έργου στα Π.Μ.Σ., στο οποίο, πέραν της διδασκαλίας, περιλαμβάνεται και η επίβλεψη και εξέταση των διπλωματικών εργασιών, η οποία συνιστά εκπαιδευτικό/διδασκτικό έργο, γίνεται στις κατηγορίες διδασκόντων που προβλέπονται στο άρθρο 36 του ν. 4485/2017 και υπό τις ειδικότερες, με τη διάταξη αυτή, προβλεπόμενες προϋποθέσεις και δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στα μέλη Δ.Ε.Π.. Μόνη δε περίπτωση άσκησης συγκεκριμένου μεταπτυχιακού έργου αποκλειστικά από μέλη Δ.Ε.Π., είναι η προβλεπόμενη επανεξέταση μεταπτυχιακού φοιτητή, σε

περίπτωση αποτυχίας αυτού σε μάθημα, από τριμελή επιτροπή στην οποία συμμετέχουν μόνο μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος (άρθρο 34 παρ. 6). Του νόμου, συνεπώς, μη διακρίνοντας, τόσο η διδασκαλία μαθημάτων στο Π.Μ.Σ. όσο και η επίβλεψη και η εξέταση των διπλωματικών εργασιών των μεταπτυχιακών φοιτητών ανατίθεται στις προβλεπόμενες στο άρθρο 36 κατηγορίες διδασκόντων. Ενόψει δε τούτων, δεν είναι δυνατός ο περιορισμός, με τον Κανονισμό Μεταπτυχιακών Σπουδών, της ανάθεσης καθηκόντων επιβλέποντος και μελών της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής των διπλωματικών εργασιών, σε ορισμένες μόνο από τις προβλεπόμενες κατηγορίες διδασκόντων του Π.Μ.Σ. και, ειδικότερα, μόνο στα μέλη Δ.Ε.Π.. Τούτο δε διότι, δεν παρέχεται σχετική νομοθετική εξουσιοδότηση με το άρθρο 45 παρ. 1 του ν. 4485/2017, η παρεχόμενη δε με τη διάταξη αυτή εξουσιοδότηση, αφορά στις εξειδικευμένες και άκρως λεπτομερείς ρυθμίσεις θεμάτων δομής και λειτουργίας των Π.Μ.Σ., προγράμματος σπουδών, διαδικασίας ανάθεσης διδασκαλίας των μαθημάτων, σεμιναρίων, ασκήσεων, διαδικασίας εξετάσεων και αξιολόγησης των μεταπτυχιακών φοιτητών, διαδικασίας ορισμού επιβλέποντος και εξεταστικής επιτροπής διπλωματικών εργασιών κ.λπ., πλην όμως, εντός του πλαισίου που διαγράφουν οι κείμενες διατάξεις (ΝΣΚ 166/2011). Επομένως, είναι ανεπίτρεπτη η ρύθμιση με τον κανονισμό Μ.Σ., θεμάτων τα οποία δεν συμπεριλαμβάνονται στα θέματα που ρυθμίζονται κατ' εξουσιοδότηση, όπως είναι εν προκειμένω το ζήτημα των κατηγοριών διδασκόντων στους οποίους μπορεί να ανατίθεται εκπαιδευτικό έργο στα Π.Μ.Σ., στο οποίο περιλαμβάνεται και η επίβλεψη και εξέταση των διπλωματικών εργασιών, πολλώ δε μάλλον, είναι ανεπίτρεπτη η ρύθμιση του ζητήματος αυτού κατά τρόπο αντίθετο ή διαφορετικό από τις προβλέψεις του άρθρου 36 του ν. 4485/2017, με το οποίο εισάγεται πλήρης (αντίθετη) ρύθμιση ως προς τις κατηγορίες των διδασκόντων σε Π.Μ.Σ..

6. Με τον κανονισμό μεταπτυχιακών σπουδών του Π.Μ.Σ. «*ΙΣΤΟΡΙΑ, ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ (HISTORY, ANTHROPOLOGY AND CULTURE IN EASTERN AND SOUTH-EASTERN EUROPE)*» του τμήματος *Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών της Σχολής Οικονομικών και Περιφερειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας*», που εγκρίθηκε με την 69/5-9-2018 απόφαση της Συγκλήτου, προβλέπεται ότι ως

επιβλέποντες διπλωματικών εργασιών ορίζονται μέλη Δ.Ε.Π. του Π.Μ.Σ., ενώ δεν περιλαμβάνεται ρύθμιση για την ιδιότητα των λοιπών μελών της εξεταστικής επιτροπής. Η πρόβλεψη, όμως, περί ορισμού ως επιβλεπόντων, μόνο των μελών Δ.Ε.Π. του Π.Μ.Σ., ανεξαρτήτως της κακής νομοτεχνικής της διατύπωσης, (αφού δεν νοούνται μέλη Δ.Ε.Π. των Π.Μ.Σ., αλλά μέλη Δ.Ε.Π. του οικείου Τμήματος ή άλλων Τμημάτων της ημεδαπής ή της αλλοδαπής), είναι, πάντως, μη νόμιμη και ανίσχυρη, ως τεθείσα εκτός νομοθετικής εξουσιοδότησης και τούτο διότι, κατά τα προεκτιθέμενα, αφενός μεν δεν παρέχεται σχετική νομοθετική εξουσιοδότηση με το άρθρο 45 παρ. 1 του ν. 4485/2017 για τη ρύθμιση του ζητήματος των κατηγοριών διδασκόντων στους οποίους μπορεί να ανατίθεται εκπαιδευτικό έργο στα Π.Μ.Σ., αφετέρου δε, εισάγει, σε αντίθεση μάλιστα, με τις προβλέψεις του άρθρου 36 του ν. 4485/2017, περιορισμό στις κατηγορίες διδασκόντων, στους οποίους μπορεί να ανατίθεται εκπαιδευτικό έργο στα Π.Μ.Σ., στο οποίο εντάσσεται και η επίβλεψη και η εξέταση των διπλωματικών εργασιών. Κατ' εφαρμογή, συνεπώς, του άρθρου 36 του ν. 4485/2017, όλοι οι διδάσκοντες που προβλέπονται σ' αυτό, δύνανται να ορίζονται τόσο ως επιβλέποντες όσο και ως μέλη της τριμελούς της εξεταστικής επιτροπής διπλωματικών εργασιών στα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Απάντηση

7. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, η απάντηση στο ερώτημα που τέθηκε είναι ότι: Μέλη της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής διπλωματικών εργασιών, συμπεριλαμβανομένου του επιβλέποντος, δύνανται να ορίζονται όλοι οι διδάσκοντες στους οποίους μπορεί να ανατίθεται εκπαιδευτικό/διδακτικό έργο στο Π.Μ.Σ., υπό τις ειδικότερες προϋποθέσεις του άρθρου 36 του ν. 4485/2017.

Θεσσαλονίκη, 21 Ιουλίου 2021

Ο Γνωμοδοτών

Θωμάς Ι. Καζάκος

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.